

TARİHİN KAÇIRILMASI¹

Peter Staudenmaier

Dünyanın her tarafında kapitalizme karşı çatışmaya katılan insanların çoğu için, geçtiğimiz iki yıl, bu defa daha özgür bir topluma doğru bazı ilerlemeler vaat eder görünüyordu. Global hareket saflarının genişlemesi, politikasının keskinleşmesi ve belirgin hale getirilmesiyle, tarih bizim lehimize olan nadir dönüşlerinden birini gerçekleştiriyor izlenimini veriyordu. Fakat 11 Eylül'de insanlığa karşı işlenen büyük suçlar bu umutları boğdu, yeni bir belirsizlik ve tehlike dönemini getirdi. O gün üç uçağı kaçırın fanatikler aynı zamanda, bir anlamda, tarihi de kaçırıyorlardı. Ve dehşete düşüren olayın bilinçsiz bir simetrisi, korsanların hedefi olan ABD'nin askeri, politik ve ekonomik elitlerinin işi tamamlamaktaki kararlılığında ortaya çıkıyordu.

Bu barbar saldırıların hemen ertesinde, New York'taki kurbanların çoğu hala tanımlanmamış ve ABD bombaları her gün yeni kurbanlar yaratırken, suçları veya suçların korkutucu yanlarını oluşturan şiddet döngüsü hakkında akılcı ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak çok zor. Suçluların motivasyonları hakkında fazla bir şey bilmediğimiz sürece olayları anlamlandırmak

in için yapılacak her çaba, sonuçsuz kalacak bir spekülasyon unsuru olacaktır. Buna rağmen aniden ortaya çıkan bu anlamsız felaketin anlamının araştırılması, her zamanki komplo teorilerinden kutsal "uygarlıklar çatışması" mitine, oradan İslam kültürleri ve insanları hakkındaki standart oryantalist önyargı-

ların güncelleşmiş uyarlamasına kadar değişen aciz ve sahte bir açıklamalar çeşitlemesi ortaya çıkardı.

Birleşik Devletler'de halkın kaba ve agresif konuşmalarında 11 Eylül saldırıları, dini radikaller tarafından gerçekleştirilen ve Usame Bin Ladin gibi karanlık kişiler tarafından akıllıca tezgahlanmış, benzeri görülmemiş bir eylem olarak nitelendirilmektedir. Bu inanışların her biri, doğrunun ve karikatürün bir karışımı olup bir yandan terörist etiketini tartışmasız doğrularken, diğer yandan saldırıların ortaya çıktığı bağlamı anlaşılmasız kılmaktadır. Günümüz dünya-

Global hareket saflarının genişlemesi, politikasının keskinleşmesi ve belirgin hale getirilmesiyle, tarih bizim lehimize olan nadir dönüşlerinden birini gerçekleştiriyor izlenimini veriyordu. Fakat 11 Eylül'de insanlığa karşı işlenen büyük suçlar bu umutları boğdu, yeni bir belirsizlik ve tehlike dönemini getirdi. O gün üç uçağı kaçırın fanatikler aynı zamanda, bir anlamda, tarihi de kaçırıyorlardı.

sında çaresizlik içindeki bireylerin bu tecrit edilmiş eylemleri, politik şiddetin baskın biçimi değildir. Baskın biçim kendini daha ziyade, sponsorluğu çoğunlukla Birleşik Devletler yönetimi tarafından yapılan, sistematik devlet terörizmi olarak ortaya koyar. 11 Eylül terörist eylemleri aslında hiç de emsali görülmemiş eylemler değildi, ama yine de bunlar şimdiye kadar karşı konulmaz bir sömürgeci statü ile gelen sahte bir masumiyet ve halinden memnun olma ruh hali içindeki ABD yurttaşlarının çoğu için şiddetli bir şok oldu."

Benzer biçimde dini radikalizm düşüncesi, korsanların korkunç görevleri için onlara açıkça rehberlik eden dünya görüşünü, ortaya çıkardığı ölçüde gizlemektedir de. Hiçbir şey "İslami radikaller"i diğer mutlakçı dini doktrin yandaşlarından ayırmak kadar tuhaf olamaz. Bu radikalleri diğerlerinden ayıran şey, kendilerini teolojik fikirlere adanmaları değil, bu fikirleri politik bir programa, dünyayı küfürden ve şeytandan arındırarak yeniden şekillendirecek bir ideolojiye dönüştürme konusundaki kararlılıklarıdır. Anlaşılan bu ham politik ideoloji onları, amaç ve yöntemlerini belirlemeye ve bunun altında yatan tinsel haklılaştırmadan daha önemli olan bir başka so-

¹ Bu makale "Demokratisk Alternativ" grubunun (bilgi için bkz. www.communalism.org/demalt/) yayın organı "Direct Democracy"nin Kasım 2001 sayısında yayımlanmıştır. İngilizce'den çevirisi <http://www.social-cology.org/learn/library/staudenmaier/s11.html> web adresinden yapılmıştır.

Makale 11 Eylül saldırısının hemen ardından yazılmasına ve bugüne değin uluslararası sahnede yeni gelişmeler olmasına rağmen, bizce ileri sürdüğü düşünceler geçerliliklerini korumakta ve saldırı sonrasında aslında aynı kalan "yeni" dünyanın anlaşılmasında muhalif düşünceye önemli perspektifler sağlamaktadır (ç.n.)

nuca götürmüştü.

Sonuç olarak, saldırganlar ve Bin Ladin arasındaki bağlantılar güvenilir görünüyor, fakat bunlar yine de kesin olarak kanıtlanmak zorundadır. Bin Ladin'i ABD halkının başat takıntısı haline getirerek, sürekli genişleyen uluslararası sabıkalılar listesine koymakta hiç tereddüt etmemek, Amerikan politikacılarının ve medya yöneticilerinin asla vicdani bir problemi olmadı. Bu noktada Bin Ladin, Kaddafi, Hümeyni, Noriega, Hüseyin, Miloseviç gibi ABD şeytanlaştırmasını büyük ölçüde belirleyen safi şeytanların grubuna katılır. Bu kişilerin, Bin Ladin gibi, bir zamanlar ABD ile müttefik olduğu gerçeğinden uygun bir şekilde bahsedilmez.

Belki de ABD'nin saldırılar karşısındaki yanıtlarının en kafa karıştırıcı tarafı, Bin Ladin ve takipçilerine yönelen büyük öfkenin aynı anda hem çok geniş hem de çok kısıtlı olmasıdır. Yönetici ve askeri aygıtlarının hem ideolojik hem de maddi olarak şimdiki vaftiz babaları Bin Ladin ve onun şebekesi olduğu gerçeğine rağmen ABD'nin müttefikleri olan Pakistan ve Suudi Arabistan "terörizme karşı koalisyon"a alındılar. Şüphesiz, ABD kendi yarattığı, eğittiği, desteklediği ve şimdi onu besleyen eli ısırın bu gruplar için asıl sorumluluğu taşımaktadır. ABD'nin Soğuk Savaş'ın son dönemlerinde Afganistan'daki gizli operasyonlarının iyi belgelenmiş tarihi, Bin Ladin ve onun CIA içindeki daha önceki ustaları arasındaki bağlantıya ilişkin uzun süre devam eden izleri gözler önüne sermektedir. Bu kanıt izleri Bin Ladin ve 11 Eylül saldırıları arasında öngörü niteliğindeki inandırıcı olmayan kanıtların tersine, göze çarpan bir kesinlik ve kolaylıkla ayırt edilebilir.

Bunların hiçbirisi, ABD emperyal kibirinin öldürücü sonuçlarına ilişkin genel bir suçluluk duygusu bir yana, ABD dış politikasının genel bir yeniden değerlendirilmesi ile dahi sonuçlanmadı. Aksine Amerikan kamu oyuna, saçma bir şekilde New York, Washington DC ve Pennsylvania'daki 11 Eylül suçlarından sorumlu tutulan, zaten un ufak olmuş ve sefalet içindeki Afgan halkı daha büyük bir günah keçisi olarak sunuldu. Resmi olarak onaylanan bu günah keçisi yaratma politikası beklenebileceği gibi Müslümanlara, Araplara, Güney Asyalılara ve bu aşırı ölçüde geniş grupların üyesi olduğu zannedilenlere karşı ayırım gözetmeyen bir düşmanlığı içeren birçok yerel tavır ortaya çıkardı. 11 Eylül'e karşı

takinılan tüm bu onursuz ve akılsız tavırlar, yalnızca saldırılar hakkındaki rahatsız edici temel gerçekle karşılaşmaktan kaçınmanın yollarıdır: bunlar beklenmeyen fakat ABD'nin Merkez Asya, Orta Doğu ve başka yerlerdeki utanç verici politikalarının mantıksal bir sonucudur.

ABD kültürünün büyük çoğunluğu içinde ve hatta şu anki Sol'un geniş kesimleri arasında bu gibi düşünceler, kurbanların hatıralarına bir hakaret olarak küçümsenerek reddedilir. Fakat bu huzur kaçırıcı gerçekler kitlesel cinayetin korkunç ahlaksızlığı nedeniyle reddedilir bir mazeret yaratmak veya önemsizleştirmek değil, bu eylemlere ilk elde neyin yol açtığını anlamlandırma yollarına işaret etmektedir. Korsanların, şiddetli "özgürlük" nefretlerini dışa vurdukları düşüncesi, ABD destekli rejimlerin Arap dünyasında ve Asya'da ayakta kalabilmeleri için gerekli çürümüşlük anlamına gelmediği sürece, ciddiye alınacak bir inanırlılığa sahip değildir. Korsanların nihai amaçlarının neler olduğuna ilişkin elimizde şu anda varolan deliller, onların Birleşik Devletler'in temsil ettiklerinden nefret etmek için iyi ve kötü sebeplerin bir karışımıdır. Bu nefret yalnızca laiklik ve modernlikten değil aynı zamanda özgürlüğün tamamen reddedildiği dünya çapındaki baskıdan kaynaklanıyor.

Diğer bir deyişle, dünyadaki milyonlarca insan 'ABD' den şiddetle nefret edecek çok haklı sebeplere sahiptir. Fakat korsanlar tabii ki, 'ABD' ye veya hatta ABD dış politikasını yöneten ve icra eden güçlü insanların büyük bir kısmına da saldırmadılar; rasgele ve keyfi olarak öldürdüler ve kurbanlarının epeyce bir kısmı ABD vatandaşı değildi. Bu saldırıları kapitalizme ve militarize olmuş devlete karşı bir darbe olarak görmek de anlamlı değildir. Finans kapital uluslararası ekonomik düzen yerine kullanma veya global gücün merkezi olarak Pentagon bürokrasisini görme gibi budala özdeşlikler (synecdoche), 11 Eylül sonrasında artık daha geçerli değildir. Kapitalizme ve militarizme karşı muhalefet, sekreterleri ve itfaiyecileri bir yana bırakalım, asla sembollerin veya sembolik kişilerin yok edilmesi şeklinde olmamıştır. Önemli olan, toplumsal ilişkilerin dönüştürülmesidir; sembolik emlak parsellerinin yok edilmesi değil.

Aynı şey, ABD yönetiminin, şimdiye kadar daha az sayıda insanı öldürmüş olsa dahi, saldırılar karşısındaki anlamsız ve sembolik yanıtı için de söylenebilir

ve söylenmek zorundadır da. Büyük ve yanlış yönlendirilmiş olan bu askeri yanıt, daha sonraki saldırıları caydırmak bir yana, gelecek yıllardaki misillemenin sebebini oluşturacak devlet terörizmi tetiğini çekerek, cezalandırmanın kısır döngüsünü tutuşturmuş görünüyor. Ayrıca yurtdışında Amerikan gücünün yeniden ileri cepheye sürülmesiyle, zaten çok istikrarsız olan Merkez ve Güney Asya'yı, Amerika'nın evinde saldırıya maruz kalmasını örtbas etmekten başka bir sebebe dayanmayan minyatür bir dünya savaşının içine sürüklemek çok korkutucudur. Usume Bin Ladin yarın bir mağarada bulunsa bile, ABD alışılan rolünü oynamaya devam ettiği sürece, bu korsanların bulunmalarını sağlayacak uluslararası düzenlemelerin temel yapısını değiştirmeyecektir. Bunların hepsi Amerikan global stratejisine tamamen uyabilen şeylerdir, fakat dünyanın her yanındaki insanlara getirdiği tehlikelerin yanı sıra, devletlerin hem yurtiçinde, hem de dışarıdaki politikalarının gerçekte ne anlama geldiği hakkında her zamanki gibi bilgilendirilmeyen Amerikan halkının çıkarları için olduğu da çok zor söylenebilir.

Ve devlet ulusal güvenlik adına kaslarını dünyanın öbür yarısında kasarken içeride de masrafları kısmakla meşguldür. Halk şovenizminin patlaması daima sivil özgürlüklerin daraltılması ve halkın şüpheli kesimlerinin disipline edilmesi için uygun bir fırsattır. Aynı zamanda, genel olarak apolitik ABD kültürünün vatanseverliği bir isteriye dönüşmüştür, sanki ulusal kimlik trajedi karşısında bir teselli verebilecekmiş gibi. Bu ülkedeki kamusal alanda ABD'nin sömürgeci geleneği büyük ölçüde baskındır. Her şeyin üzerinde bulunan Amerikan bayrağının güç bir durumda bir araya gelmeyi temsil ettiği varsayılmaktadır. Fakat aynı bayrak birçok insan için baskı ve dışlanmayı da simgelemektedir. Güçsüzlük ve korkunun bir karışımı, şimdiye kadar, açık veya kapalı bir şekilde katliamın nedeni olan daha önceki şeylere gözlerini kapalı tutarken 11 Eylül katliamının mahkum edilmesi ikiyüzlülüğünü de maskelenmiştir.

Sol'un cevabı ara sıra cesaretli fakat çoğu zaman mahcup edicidir. Sol'u Körfez savaşı ve Kosova kampanyasında bölen ince çatlaklar derinleşmiş ve bu tutumu bazı ünlü solcuların ulusal birlik adına uluslararası bağlılıklarını görünüşe göre bırakmasıyla daha fazla hayata küstürücü hale gelmiştir. Yas tutmanın getirdiği ruh hali bir şekilde eleştirel yetileri bastırmış ve daha iyi açıklamalara sahip olması ge-

reken insanları bugünkü çatışma için hiç açıklayıcı olmayan "İslami faşizm"e karşı "demokrasi"nin savunulması retoriğine sürüklemiştir. Aynı zamanda diğer solcular korsanların hesaplanmış canavarlıklarında gizli olan politik amaçlarıyla herhangi bir şekilde eleştirel olarak karşı karşıya gelmemeyi tercih etmişlerdir. Bu pozisyon prensiplerin yanlış anlaşılmasına yol açacaktır ve ne olduğu belirsiz ve uğursuz bir geleceği hazırlaması bir yana, olayların ve ardından gelenlerin anlaşılmasında da yardımcı olmayacaktır. Fakat birçok eylemci krizin diğer çözümlerine yönelerek ellerinden gelenin en iyisini yapmaktadır; her ne kadar hiç kimse şimdiye kadar özellikle çarpıcı bir şey bulmamış olsa da, bu en azından sistematik bir politik yoksunluk içindeki bir dünyada, politik şiddetin anlamının yanısıra ABD dış ve askeri politika yapısının altında yatanlar hakkındaki soruları ortaya çıkarmak için de bir vesiledir.

Bugünkü durum anarşistlere, toplumsal ekolojistlere, komünalistlere ve diğer özgürlükçü solculara karşı zorlu bir meydan okumadır. Eğer insanlığa karşı 11 Eylül suçlarını gerçekleştirenler, çağdaş yaşamın çekişmeleriyle uzlaşmayan iyi düzenlenmiş bir hayali geçmişe dönüşü zorlamak anlamında, gerçekten tarihi kaçırmaya çalışıyor idiyse, o zaman bizim görevimiz yalnızca bu girişime değil, onun burada kendi toplumumuzun merkezindeki ayna görüntüsüne de karşı koymaktır. Bunun anlamı hem suçun kendisini hem de onun görünüşteki zıddını, her ne kadar ikincisi kendini kendi haklılaştırmasıyla ve insani konularla gizlemiş olabilse dahi reddetmektir. Tarihin kaçırılmış olduğunun acı verici farkındalığı bize ayrıca tarihin asla güvenilir bir şekilde "bizim tarafımızda" olmadığını, daima bir şeyler için mücadele edilmesi gerektiğini de göstermiştir. Bu mücadele, uçaklarla yarışan gerici kaderciliğin değişik türleri ve özgürlükçü umut ışığının azaldığı patlamalarla birlikte muhtemelen bu güne kadar olanlardan daha fazla kafa karıştırıcıdır. Fakat bu aynı zamanda eğer bizler tarihi insanlığa karşı işlenen suçların, şiddetli saldırganlıkların ve politik iğrençliklerin düzenin ayrılmaz bir parçası olmaktan ziyade tamamen tesadüfi olaylar olduğu bir güne götürmek zorunda isek, bu gün toplumsal dünyanın karmaşıklığı hakkında yeni kavrayışların mümkün olabileceği, hatta gerekli olduğu bir zamandır da.

Çev: Sezgin Ata

DÜŞÜNCEye

ULAŞIN DÜŞÜ yada DÜŞÜŞÜ

...yıl 2002

Düşünün ulaştığı
Ulaşın düşündüğü
ile aynı olmaması
Ulaş'ı düşündürdü

Ulaş düşündü
düşünü söyledi,
düşü ütopya
düşü Tanrı
Tanrısı düştü

Düşündü
düşüncenin ulaştığı
noktayı ötelemek
için.

İçine sığmayan
düşünü
söyledi
suçlandı,
bozduğundan
alışılmış düşleri

Şimdi içerde
yine düşünüyor
düşünceyi ötelemek için
buraya düşmeye
değer miydi?

(Fotoğraf: AP)

Abdullah ANAR - 25/10/1998

ÖZ GÜR LÜK